# Dodatek tygodniowy

## przy Gazecie Lwowskiej.

Nro. 21. Dnia 26. Maja 1855.

# Statystyka zakładów naukowych w administracyjnym okręgu lwowskim z r. 1854.

(Dalszy ciąg. Obacz Nr. 13, 14, 16, 17, 18 i 20 Dodatku tygodniowego.)

## Szkoła realna we Lwowie.

Szkoła realna uorganizowana jest według dawniejszego systemu, i składa się z kursu dwuletniego, a złączona jest z lwowskim Instytutem technicznym, którego dyrektor jest oraz dyrektorem szkoły realnej. Oprócz dyrektora liczy ta szkoła 6 profesorów stałych, 4 suplentów, 1 asystenta i 1 sługę szkolnego.

### Stan uczniów.

| Podział klas | Uczniowie: Zwyczajni | Uczniowie: Stypendisci | Podziałem według wyznania: Obrządku rzym. katol. | Obrządku grecko-ka. | Disunici | Ewangelicy | Izraelici | Podziałem według narodowości: Polacy | Niemcy | Czesi | Rusini | Węgrzy | Wołochy | Żydzi | Kwota stypendyów w r. 1szym 80 złr. w 2gim 150 złr. |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| **Kurs zimowy** | | | | | | | | | | | | | | | |
| Pierwszy rok | 150 | — | 132 | 6 | 1 | 3 | 8 | 101 | 23 | 9 | 6 | 2 | 1 | 8 | |
| Drugi rok | 55 | — | 43 | 5 | — | 1 | 6 | 34 | 9 | 1 | 5 | — | — | 6 | |
| **Kurs letni** | | | | | | | | | | | | | | | |
| Pierwszy rok | 115 | 1 | 102 | 5 | 1 | 2 | 5 | 73 | 21 | 9 | 4 | 2 | 1 | 5 | |
| Drngi rok | 51 | 1 | 40 | 4 | — | 1 | 6 | 31 | 9 | 1 | 4 | — | — | 6 | |
| Suma w kursie letnim | 166 | 2 | 142 | 9 | 1 | 3 | 11 | 104 | 30 | 10 | 8 | 2 | 1 | 11 | |

W porównaniu z rokiem szkolnym lata poprzedniego przybyło na pierwszym roku uczniów 30; na drugim zaś 19. Ten instytnt nie bierze opłaty za szkołę, uczniowie opłacają tylko na wstępie od zapisu po 2 złr. i od tej opłaty nikt uwolnionym nie jest.

### Wykładane przedmioty.

#### Na pierwszym roku w obydwu kursach zimowym i letnim.

| | Liczba godzin w tygodniu | Liczb uczniów w knrsie letnim | zimowym |
|---|---|---|---|
| Nauka religii rzym. katol. | 2 | 138 | 107 |
| „ „ izraelickiej | 2 | 8 | 5 |
| Matematyka elementarna | 3 | 150 | 115 |
| Arytmetyka | 2 | 150 | 115 |
| Historya naturalna | 2 | 150 | 115 |
| Geografia | 2 | 150 | 115 |
| Język niemiecki | 3 | 150 | 115 |
| Język polski | 2 | 140 | 107 |
| Język francuzki | 3 | 129 | 102 |
| Język włoski | 3 | 21 | 13 |
| Rysunki | 5 | 150 | 115 |
| Kaligrafia | 3 | 150 | 115 |

#### Na drugim roku w obydwu kursach zimowym i letnim:

| | | | |
|---|---|---|---|
| Nanka religii rzymsko-katolickiej | 2 | 48 | 44 |
| „ „ izraelickiej | 2 | 6 | 6 |
| Matematyka elementarna | 3 | 55 | 51 |
| Arytmetyka | 2 | 55 | 51 |
| Historya naturalna | 2 | 55 | 51 |
| Geografia | 2 | 55 | 51 |
| Język niemiecki | 3 | 55 | 51 |
| „ polski | 2 | 52 | 48 |
| „ francuzki | 3 | 45 | 37 |
| „ włoski | 3 | 15 | 14 |
| Rysunki | 5 | 55 | 51 |
| Kaligrafia | 3 | 55 | 51 |

Język naukowy przy tym zakładzie jest niemiecki.

Zakład ten nieposiada osobnych zbiorów naukowych; odnosi się do akademii technicznej i pobiera od niej co przy wykładzie bywa potrzebnem. Odosobnienie jednak to tego zakładu, ustanie po przeprowadzeniu organizacyi tej szkoły według nowego planu; składać się wtedy będzie z 6 klas i stanowić wyższą szkołę realną, w którę spłyną główna dwuletnia szkoła realna, tudzież i niższa szkoła realna przy szkole wzorowej potąd zostająca, a razem tworzyć będą z akademią techniczną jeden udzielny instytut.

## Niższo-realna szkoła w Brodach.

Zakład niższo-realnej szkoły w Brodach powstał dopiero z początkiem roku szkolnego 1854 i stanął w miejsce niemiecko-izraelickiej szkoły handlowej i realnej, która od roku 1818 w Brodach była zaprowadzona.

Urządzenie zakładu dzisiejsze jest według nowego planu szkolnego dokonane, i zawiera 3 klasy. Przyjętym do niej być może uczeń który się wykaże z nauk przygotowawczych usposobiony, a mianowicie z takich nauk, które się po głównych szkołach wykładają. Przytem nauczycielom wolno jest powołać ucznia przed przyjęciem do egzaminu, dla przekonania się jak dalece zdolnym być może.

### Stan uczniów.

Zakład ten liczył z końcem roku szkolnego 1854:

na **pierwszym** roku: 29 chrześcian, 43 izraelitów, razem 72 uczniów;

„ **drugim** roku: 13 chrześcian 5 izraelitów, razem 18;

„ **trzecim** 1 „ 3 „ „ 4

Liczył zatem w ogóle 94 uczniów, do których dodać jeszcze należy 2 nadzwyczajnych słuchachów.

| Przedmioty | Liczba godzin tygodniowa w klasie I. | II. | III. |
|---|---|---|---|
| *a)* Nauka religii | 2 | 2 | 2 |
| *b)* Język naukowy (niemiecki) | 5 | 2 | 1 |
| *c)* Geografia i historya | 3 | 2 | 1 |
| *d)* Arytmetyka z nauką wekslową i celną | 4 | 3 | 2 |
| *e)* Geometrya | 2 | 3 | 3 |
| *f)* Historya naturalna | 2 | 1 | — |
| *g)* Fizyka | 2 | 3 | 3 |
| *h)* Chemia | — | — | 5 |
| *i)* Rysunek geometryczny | 8 | 6 | 5 |
| *k)* Budownictwo i architektura | — | — | 3 |
| *l)* Rysunek od ręki | — | 6 | 6 |
| *m)* Kaligrafia | 2 | 2 | 2 |
| *n)* Język włoski | 3 | 3 | 1 |
| *o)* Język francuzki | 2 | 2 | 1 |
| W tygodniu razem godzin | 35 | 35 | 35 |

Na utrzymanie tego zakładu przykłada się fundusz edukacyjny tylko w dwóch trzecich na opłatę nauczycieli, resztę wydatków opędza gmina brodzka z własnego majątku, za to odpływa do jej kasy dochód z zapisu uczniów na wstępie, po 2 złr. od każdego, i połowa z dydaktrum czyli opłaty szkolnej po 8 złr. rocznie od ucznia. W roku 1854 wpłynęło wstępnego 224 złr. a z dydaktrum 572 złr. 10 kr.

Gremium nauczycielskie składało się z dyrektora rzeczywistego, jednego katechety i jednego izraelity nauczyciela religii, 5 świeckich suplentów, i dwóch nauczycieli pomocnych.

Z porządków nauczycielskich, a które wszystkie nowo potrzeba było pospraviać, posiada ten Zakład: *a)* 99 aparatów służących do nauk fizycznych, *b)* cały aparat przygotowawczy do nauk chemicznych zaopatrzony w najpotrzebniejsze przybory i sprzęty, *c)* do nauk geograficzuych posiada 2 globusy, 1 atlas i 10 wielkich map, *d)* do nauk historyi naturalnej służy mu 300 sztuk minerałów, uporządkowanych według systemu Moosa, 100 sztuk petrefaktów, 80

minerałów innych, 70 wzorów z różnych towarów, 1 ząb słoniowy, 2 sztuki kości mammuta, tudzież w odcisku wiele wzorów do historyi naturalnej, i różne tabele; *e)* szkoła rysunków liczy znaczny zapas wzorów; *f)* w ogóle posiada zbiór ksiąg składający się z dzieł 114, a w 223 tomach, wszystkie w przedmiocie nauk tu wykładanych.

(D. c. n.)

# Obrót handlu krajowego w marcu 1855.

Podziałem według porządku nowej taryfy z 1. stycznia 1854.

(Obacz Nr. 1, 11, 14 i 17 Dodat. tygodniowego.)

## Przywóz do kraju.

| Wprowadzono | | do Galicyi | w Krakowskie | na Bukowinę |
|---|---|---|---|---|
| | Funtów | | | |
| Kakao surowe w pestkach i łupach . . . . . | „ | 4,04.38 | 4,09.54 | 1,80.55 |
| „ mielone i tarte . . | „ | 7.00 | — | — |
| Kawa i surogaty . . . . | „ | 481,84.97 | 405,96.40 | 62,18.87 |
| Korzenie pospolite . . . | „ | 188,88.41 | 59,10.13 | 12,95.11 |
| „ przednie . . . | „ | 41,25.26 | 7,75.64 | 93.00 |
| „ najprzedniejsze . | „ | 1,82.14 | 79.15 | — |
| Owoce południowe przednie | „ | 1013,10.41 | 234,88.33 | 40,98.44 |
| „ „ średnie | „ | 305,80.20 | 173,19.32 | 31,42.96 |
| „ „ pospolite | „ | 46,25.32 | 40,69.54 | 1,16.46 |
| Herbata . . . . . . . | „ | 559,63.95 | 13,03.07 | 38.88 |
| Cukier rafinowany . . . | „ | 88,00.51 | 189,86.13 | 22,04.58 |
| Faryna . . . . . . . | „ | 8.50 | — | — |
| Syrop . . . . . . . | „ | — | 1,87.75 | — |
| Tytuń i tabaka dla prywatnych . . . . . . . | „ | 32.91 | 26.25 | 99.91 |
| Zboże, pszenica, orkisz . | „ | 629,05.00 | 470,87.00 | 11302,24.00 |
| „ ze związku celnego . | „ | — | 10389,48.09 | — |
| „ kukurudza, hreczka, żyto . . . . | „ | 1537,51.00 | 2217,57.00 | 44715,63.00 |
| „ ze związku celnego . | „ | — | 13021,43.48 | — |
| „ jęczmień, słód, owies . | „ | 720,60.00 | 56,90.00 | 4038,83.00 |
| „ „ „ ze związku celnego | „ | — | 5565,30.90 | — |
| Ryż . . . . . . . . | „ | 26,11.00 | 516,28.00 | — |
| Mąka i mieliwo . . . . | „ | 30,95.24 | 13,89.00 | 2332,20.47 |
| „ z związku celnego . | „ | — | 367,00.00 | — |
| Rośliny, nasiona olejne . . | „ | 254,04.77 | — | 1,80.00 |
| „ bliżej nieoznaczone . | „ | 117,53.04 | 15,37.10 | 1,42.65 |
| Ryby, śledzie, sztokfisz . | „ | 463,03.78 | 1303,40.90 | 92,01.61 |
| Bydło, woły, krowy, byki | sztuk | — | — | 21 |
| Owce . . . . . . . | „ | 2 | — | 2770 |
| Nierogacizna . . . . . | „ | 1 | 79 | 2436 |
| Konie i źrebięta . . . . | „ | 41 | — | 268 |
| Skóry surowe . . . . | funtów | 6,60.00 | 7.50 | 1,42.20 |
| Futra . . . . . . . | „ | 2,96.30 | 1,16.58 | — |
| Tłuszcz i łój . . . . . | „ | 1939,61.77 | 3071,53.70 | 974,16.00 |
| Oliwa . . . . . . . . | „ | 82,80.65 | 45,18.23 | 16,61.28 |
| Wódka, arak, rum . . . | „ | 167,46.91 | 217,27.78 | 19,30.14 |
| Likwory i słodzone trunki . | „ | 1,44.36 | 14.00 | — |
| Wino butelkowane . . . | „ | 29,24.36 | 10,81.94 | — |
| „ w beczkach . . . | „ | 23.00 | 21,50.97 | 33.00 |
| „ moldawskie . . . . | „ | — | — | 2161,41.11 |
| | stóp kubicznych | | | |
| Drzewo na opał . . . . | „ | 5111 | 15066 | 46284 |
| „ fabryczne . . . . | „ | — | — | 3998 |
| „ transportem lądowym | „ | 3590 | 2480 | — |
| | Funtów | | | |
| Materye farbierskie: koszenila, indygo . . . . | „ | 5,33.00 | 16,78.60 | — |
| Żelazo surowe . . . . . | „ | 13,08.00 | — | — |
| Blacha żelazna polerowana . | „ | 4,29.00 | — | — |
| „ „ ze związku celnego . | „ | — | 8,00.00 | — |
| Żelazo lane . . . . . | „ | — | — | 14,03.07 |
| „ „ ze związku celnego . | „ | — | 2,46.00 | — |
| Przędza bawełniana surowa, wata . | „ | 1.70 | — | 1,41.63 |
| „ „ bielona | „ | 26,40.28 | 4,77.48 | 19.52 |
| „ „ farbowana | „ | 6,17.34 | 0.45 | — |
| „ „ ze związku celnego . | „ | — | 3,71.19 | 91.14 |
| „ lniana surowa . . | „ | 5.00 | — | — |
| „ kręcona . . . . | „ | 3.00 | — | — |
| Wyroby bawełniane średnie | „ | 16,30.00 | 1,44.00 | 6.72 |
| „ „ ze związku celnego | „ | 1.55 | 5.00 | — |
| „ „ przednie | „ | 11,71.45 | — | 0.50 |
| „ „ ze związku celnego | „ | — | 10.08 | — |
| „ „ najprzedniejsze . . . | „ | 6.55 | — | — |
| Wyroby lniane najpospolitsze | „ | — | 4.10 | — |

| Wprowadzono | | do Galicyi | w Krakowskie | na Bukowinę |
|---|---|---|---|---|
| | Funtów | | | |
| Wyroby lniane ze związku celnego . | „ | 2.50 | 15.10 | — |
| „ „ przednie . . | „ | 0.15 | — | 0.80 |
| „ „ ze związku celnego . | „ | — | 0.80 | — |
| „ „ najprzedniejsze | „ | — | 1.75 | — |
| Wyroby wełniane najpospolitsze . . | „ | — | — | 53.08 |
| „ „ pospolite | „ | 1,47.00 | — | 0.98 |
| „ „ średnie . . | „ | 19,75.68 | 88.35 | — |
| ze związku celnego . . | „ | 2,13.99 | 1,22.65 | — |
| „ „ przednie . | „ | 1,45.61 | 28.00 | — |
| „ „ ze związku celnego . | „ | 76.48 | 2.80 | 2.00 |
| „ „ najprzedniejsze . . . | „ | 4.00 | — | — |
| „ „ ze związku celnego . . | „ | 1.60 | — | — |
| Wyroby jedwabne przednie | „ | 21.01 | 10.44 | 0.10 |
| „ „ ze związku celnego . . | „ | 6.59 | 14.61 | 1.05 |
| „ „ pospolite . | „ | 47.18 | — | — |
| „ „ takież . . | „ | — | — | 3.09 |
| „ „ ze związku celnego . | „ | 0.90 | 17.63 | — |
| Suknie i futra pospolite . | „ | 94.61 | 10.88 | 3.80 |
| „ „ przednie . | „ | 25.65 | 3.10 | — |
| „ „ najprzedniejsze . . | „ | 11.25 | 4.33 | — |
| Papier posledni . . . . | „ | — | — | 89.56 |
| „ przedni . . . . | „ | 2,40.00 | 29.47 | — |
| „ ze związku celnego . | „ | 12,86.70 | 6,24.76 | — |
| Obicia papierowe . . . . | „ | 5,17.00 | — | — |
| Wyroby papierowe . . . | „ | 6.20 | 36.29 | 3,39.32 |
| „ ze związku celnego | „ | 21.70 | 5,84.24 | — |
| Wyroby kuśnierskie surowe | „ | 72.00 | 7.35 | 2.40 |
| „ „ przerabiane . | „ | 5.00 | — | — |
| Skóry proste . . . . . | „ | 22,55.29 | 20.60 | — |
| „ „ ze związku celnego . . . . | „ | — | 12,92.85 | — |
| „ „ przednie . | „ | 5.00 | — | — |
| „ „ ze związku celnego . . | „ | — | 5,14.65 | — |
| Wyroby skórzane pospolite | „ | 39.03 | 7.15 | — |
| „ „ ze związku celnego . | „ | 2.88 | — | 6.00 |
| „ „ przednie . | „ | 14.00 | 74.37 | 2,58.09 |
| Portfeuille i pasy ze związku celnego . . | „ | 2,69.21 | 28,63 | — |
| „ przy innych wyrobach . . . . | „ | 0.65 | 4.60 | 0.25 |
| Rękawiczki . . . . . . | „ | 0.27 | 0.31 | — |
| „ ze związku celnego | „ | — | 0.09 | — |
| Róg wieloryby . . . . . | „ | — | 0.30 | — |
| Wyroby kościane . . . . | „ | 1,02.07 | 4.38 | 14.00 |
| „ „ ze związku celnego . . | „ | — | 0.98 | — |
| Wyroby drewniane najpospolitsze | „ | 19,70.00 | 8,89.00 | 22.04 |
| „ „ przednie | „ | 1.00 | 8,59.28 | 11.84 |
| Meble ze związku celnego | „ | — | 8,85.00 | — |
| Furniry . . . . . . . | „ | — | 2.50 | — |
| Wyroby drewniane najprzedniejsze . | „ | 79.50 | 19.70 | 4.34 |
| „ „ ze związku celnego | „ | 5,14.50 | 14,08.50 | 1,76.00 |
| Wyroby gliniane najposledniejsze . | „ | 29,52.00 | — | — |
| „ „ pospolite . | „ | — | 1,40.40 | 34,00 |
| „ „ średnie . . | „ | — | — | 7.00 |
| „ „ przednie . . | „ | 1.25 | 2.50 | — |
| Porcelana ze związku celnego . . . . . | „ | — | 19.00 | — |

| Wprowadzono | do Galicyi | w Krakowskie | na Bukowinę |
|---|---|---|---|
| Funtów | | | |
| Porcelana najprzedniejsza . „ | 65.50 | 1.90 | — |
| „ kolorowana . . „ | 0.20 | 69.94 | — |
| „ zę związku celnego . . . . „ | 0.40 | 1,29.70 | — |
| Wyroby żelazne najpospolitsze . „ | 25.00 | — | 22.84 |
| „ „ ze związku celnego . . „ | — | 45,64.66 | — |
| „ „ poslednie . „ | 60.00 | 1.00 | — |
| „ „ ze związku celnego . . „ | 2,87.00 | 8,04.50 | 1.80 |
| „ „ przednie . „ | 53.70 | 1,14.80 | 41.50 |
| „ „ ze związku celnego . . „ | 79.28 | 2,99.00 | 22.70 |
| Wyroby z kruśców . . . „ | 5,33.55 | 1,49.81 | 1,95.71 |
| „ „ ze wiązku-celnego . „ | 2.00 | 2,82.78 | 0.80 |

| Wprowadzono | do Galicyi | w Krakowskie | na Bukowinę |
|---|---|---|---|
| Funtów | | | |
| Maszyny żelazne . . . . „ | — | 10,72.00 | — |
| Drobne towary najprzedniejsze . . . „ | 46.26 | 38.37 | 8.00 |
| „ „ przednie . . „ | 43.35 | 15.94 | 0.70 |
| „ „ ze związku celnego . . „ | — | 0.23 | 7.00 |
| „ „ poslednie . . „ | 99.37 | 2,46.18 | 17.99 |
| „ „ ze związku celnego . . „ | — | 13.15 | — |
| Preparata chemiczne i farby „ | 1,68.47 | 12.25 | — |
| Ołówki i lubryka ze związku celnego . . „ | — | 9.45 | — |
| „ bliżej nie oznaczone „ | 4,21.45 | 1,93.50 | 0.10 |
| Mydło pospolite . . . . „ | 1,27.05 | 2,58.53 | 1,01.00 |
| „ pachniące . . . . „ | 70.30 | 4.40 | — |
| Książki, mapy i muzykalia „ | 14,17.89 | 16,11.43 | 14.62 |
| Litografie . . . . . . „ | 113.50 | 55.19 | 0.27 |

## Wywóz za granicę.

| Wywieziono | z Galicyi | z Krakowskiego | z Bukowiny |
|---|---|---|---|
| Funtów | | | |
| Zboże: pszenica, orkisz . „ | 496,80.00 | — | — |
| „ Kukurudza, hreczka żyto . . . . . „ | 462,50.00 | 56,04.00 | — |
| „ Jęczmień, owies . . „ | 1160,18.00 | — | — |
| Mąka i mieliwo . . . . „ | 1763,34.00 | — | — |

| Wywieziono | z Galicyi | z Krakowskiego | z Bukowiny |
|---|---|---|---|
| Funtów | | | |
| Skóry surowe, pospolite . „ | — | 97,27.00 | — |
| Siarka . . . . . . . „ | — | 1,60.00 | — |
| Potaż. . . . . . . . „ | — | 15,85.00 | — |
| Bawełna surowa . . . . „ | 84,65.00 | — | — |

# Notatki z podróży archeologicznej po Galicyi.

## (Obwód Wadowicki.)

(Wyjątek z Gazety warszawskiej r. 1853. Dalszy ciąg. Ob. Nr. 20 Dodat. tygod.)

### List I.

(Dokończenie.)

W końcu XVI wieku, z lanckorońskiego zamku wychyla się postać Zebrzydowskiego*) — „r. 1595 ku wiośnie, wojewoda smutny, zadumany, mierzonemi krokami przechadzał się po szerokich komnatach warowni. U okna siedziała Dorota z Fulsztynów Herburtówna, małżonka Zebrzydowskiego. Pogodny, już prawie wiosenny dzień chylił się ku zachodowi, w koło ciemniały bory niby czarne chmury porzucone na ziemię, a niebo jaśniało ostatkiem światła zachodzącego słońca. Ziemia temu, kto się nie ciśnie ku niebu. Zebrzydowski też jakieś czarne myśli wodził po głowie, a patrzał ponuro w różnokształtnie ciosaną posadzkę: bogobojna małżonka wzniosła oczy w górę, bo Bóg był jej celem i myślą. Cichy dzwonek małego kościółka we wsi Zebrzydowicach począł szeptać Anioł Pański, a dzwięk jego dolatywał do zbrojnych baszt zamczyska. Nagle, Zebrzydowska powstała — przechyliła się za okno, wytężając źrenicę gdzieś za ciemne bory, mąż też niby przebudzony szmerem spojrzał ku oknu. Obojgu zdało się, że widzą nad górą Żarek jaśniejące krzyże — uklękli na wieczorną modlitwę, a jasność i krzyże, z ostatnim promieniem konającego słońca znikły im z przed oczu. W tej to chwili zrodziła się w duszy Zebrzydowskiego myśl wzniesienia świątyni na przeciwnej zamkowi górze, w miejscu gdzie jaśność ujrzeli. Stanęły najpierw krzyże u szczytu góry, później kapliczka — a w reszcie Hieronim Strzała, dworzanin wojewody, przywiózł z Jerozolimy plany tamtejszej kalwaryjskiej świątyni; niebawem też matematyk Feliks Żebrowski, Jan Maryja jezuita i Paweł Belga, architekci, rozpoczęli budowę kościoła, klasztoru i kaplic. Tak więc w pierwszych latach XVIIgo wieku, stanęły główne świątynie kalwaryjskie; a w Zebrzydowicach hojność Wojewody wzniosła szpital dla kalek żołnierzy, oddając go pod opiekę xx. Bonifratrów. Tymczasem burza rokoszu tutaj głuchym rozpoczęła się grzmotem zapowiadając krajowi nieszczęście. Szóstego lipca 1607 r. zastępy Zebrzydowskiego rozproszone pod Guzowem — a zamek Lanckorony wzięty szturmem przez wojska królewskie. Zebrzydowski porzucił szablę, a z krzyżem w ręku i w bernardyńskim habicie przemieszkiwa w pustyni św. Magdaleny i stawia Panu ołtarze — w reszcie 1620 roku składa głowę w grobie katedry krakowskiej, a syn Jan, miecznik koronny, buduje dalej kaplice kalwaryjskie. W późniejszych czasach Lanckorona staje się znów widownią mordu i pożogi, kiedy r. 1655 dowódzca załogi lanckorońskiej, Jakób Wilkoński, straciwszy nadzieję obrony, oddaje zamek Szwedom. R. 1768 zdobywa Beniowski Lanckoronę, a 1769 r. Kazimierz Puławski tu staje, w reszcie r. 1772 tutaj kończy się ostatnia scena z dziejów dawnej Polski.

Po Zebrzydowskich Kalwarya przeszła dziedzictwem do rodziny książąt Czartoryskich z linii Klewańskiej i ci przyczynili się jeszcze do budowy kościoła i klasztoru. Dziś, wśród ślicznego krajobrazu, widzisz ruiny Lanckorony, szczątki Berwaldu i zwaliska obronnego pałacu Czartoryskich — tylko świątynie Kalwarjskie stoją cało, przetrwawszy wieki, jako dzieło pokory.

Kaplice na dróżkach dzielą się na należące do obchodu męki Chrystusa i do uroczystości i nabożeństw N. Maryi Panny — razem co do liczby jest ich 41 — między niemi niektóre wielkie jak kościoły; a wiele odznacza się pięknem położeniem, ciekawym wschodnim stylem budowy, lub też poezyą, jak ów marmurowy krzyż na dróżkach, gdzie z ran Chrystusa wybiegały kropliste fontanny, chłodząc zgromadzone pod nim rzesze. Pod względem architektury, na szczególną uwagę zasługuje kościół grobu Matki Boskiej — w kaplicy zaś ukrzyżowania podziwiają znawcy ogromne obrazy pędzla księdza bernardyna Franciszka Lexyckiego: „Przybicie Chrystusa do krzyża“ — „Chrystus na krzyżu“ — „Zdjęcie z krzyża“ — i „Namaszczenie“. W samym kościele Kalwaryjskim prócz srebrnej statuy Matki Boskiej przywiezionej z Rzymu r. 1590, portretów fundatorów, przełożonych zakonu, ministrów i jenerałów bernardyńskich, (pędzla Jana Zamojskiego), prócz stacyi malowanych przez zakonnika Kaspra Szybal i biblioteki, którą zdobi kronika kalwaryjska (prowadzona od r. 1612 do 1759); godne jeszcze uwagi dwa obrazy włoskiego pędzla przedstawiające ś. Magdalenę i ś. Franciszka. Kościół N. Panny odnowiono teraz wielkim kosztem księdza Haszkiewicza, a zdolny malarz p. Fr. Niedzwiedzki pokrył go ściennemi malowaniami. Okolica i estetyczne grupy kaplic zwróciły uwagę wielu artystów, a mianowicie pan Aleksander Płonczyński gotuje w pięknych widokach *album* kalwaryjskie (akwarelle), pan Adam Górczyński zdiął wiele krajobrazów (obrazy olejne); wreszcie Rudolf Alt, malarz wiedeński, malował akwarellą procesyę do grobu Matki Boskiej, a p. K. Balicki robił do mojej książki litografowane widoki kilku znaczniejszych budowli. Bibliografom wypada mi zanotować wiadomość: iż kramarze zwożą tu na odpust masy pieśni i broszur nabożnych, a nawet nowe nieznane w handlu księgarskim wydania: Genowefy, historyi o szlachetnej a pięknej Magelonie i t. d.

Okoliczne kościoły przedstawiają najstarsze daty dopiero z 14, 15 i 16 wieku. — I tak, najdawniejszej w tej okolicy fundacyi jest fara w Lanckoronie bo z XIVgo stulecia — w Przytkowicach r. 1443 jest najwcześniejszą datą; w tej wsi słynny kaznodzieja An-

*) W moim archeologicznym opisie Kalwaryi, wydanym w Krakowie r. 1850, podałem szczegóły historyczne o całej tej okolicy.

drzej Radawiecki, był proboszczem w połowie XVII wieku — kościół w Lenczach powstał około r. 1530, a żebrzydowiecki 1599. Z resztą koło Kalwaryi niema prawie zabytków historycznych i religijnych — życie publiczne absorbował i koncentrował o 4 mile oddalony Kraków, a ofiary i pamiątki religijne, łączyły się z całej okolicy na ołtarzu Maryi Kalwaryjskiej. To więc miejsce, raz jako węzeł życia okolicy z przeszłości, a powtóre jako mieszkanie Zebrzydowskiego i widownia związków rokoszu, nie przestaje być nader ważnem do wszechstronnego badania i opisu.

Prócz rękopimów biblioteki Ossolińskich i Jagiellońskiej, tyczących się sprawy rokoszu, archiwum kalwaryjskie, a nawet odpusty krzewiące przez półtrzecia wieku wiarę między ludem, ważnemi kiedyś będą, gdy sprawa Zebrzydowskiego przyjdzie jeszcze raz do ostatecznego wyroku przed trybunał historyi. J. Łepkowski.

---

# Przemyśl R. 1597 i 1601.

## Zygmunt Waza potwierdza przyzwolone kupcom przemyslskim od Urzędu radzieckiego ustawy.

**Sigismvndvs** | **Tertius** Dei gr(ati)a Rex Poloniae, Magnus Dux Litu(ani)ae Russiae Prussiae Masouiae Samogitiae Liuoniaeq(ue) etc. necnon Suecorum Gottorum Vandalorumq(ue) haereditarius Rex. Significamus praesentibus l(ite)ris n(ost)ris quorum interest vniuersis et singulis. Exhibitas nobis esse l(ite)ras papireas sigillo officii | Consularis **Praemisl**ien(sis) munitas illaesas omniq(ue) suspitione caren(tes), articulos certos ad bonum ordinem ac regimen Contubernii Mercatorum Ciuium **Praemisl**ien(sium) pertinen(tes), in se habentes Supplicatumq(ue) est nobis vt easdem l(ite)ras authoritate n(ost)ra Regia approbare ratificare et confirmare di|gnaremur Qvarum l(ite)rarum tenor est qui sequitur.

In nomine Domini amen. Cum omnium humanarum actionum, quae ad dignam posteritatis memoriam deduci solent, inceptio est grauissima, cumq(ue) principium cuiuslibet rei honestae, pars est potentissi| ma, deniq(ue) cum prudentum ratio propter futurae aetatis hominum noticiam ita prouide stabiliuit, vt honesti hominum (praesertim aute(m) Christianoru(m)) actus quoru(m) principium decens est et Deo amabile et Reipub(licae) vtile, ne vetustate cadant, et temporis successu prorsus ab hominum memo|ria relabantur, solidis scripturaru(m) et testium fundamentis co(m)mendare, quó sic nullis marcescant temporibus, sed omni seculo fideliter i(m)mutabiles seruent(ur) Proinde nos **Proconsvl** aliis cum Consulib(us) Ciuitatis **Praemisl**ien(sis), in haerendo Priuilegiis per olim Serenissimos diuae memoriae Wladi|slavm et Sigismvndvm Avgvstvm, Reges incliti regni Poloniae super negociationes et libertates Petricouiae in Conue(n)tione g(e)n(er)ali p(rae)fatae Ciuitati clementer datis et concessis cum hac adiectione, prout Leona Ciuitas al(ia)s Lemburg libertatibus suis vtitur et gaudet, vniuersis | et singulis praesentibus et futuris significamus ad certamq(ue) deducimus noticiam:

*Zygmunt Trzeci z Bożej łaski Król Polski, Wielki Książe Litwy, Rusi, Prus, Mazowsza, Żmójdzi, Łotwy i t.d. a Szwedów, Gotów i Wandalów dziedziczny Król— oznajmiamy niniejszem pismem wszystkim w ogóle i w szczególności, do których to należy: iż Nam przedłożono akt papierowy pieczęcią urzędową Rady* ***przemyśl****skiej opatrzony, całkowity i w niczem niepodejrzany, obejmujący ustawy odnoszące się do dobrego porządku i rządu w cechu kupieckim Mieszczan* ***przemyśl****skich, i upraszano Nas, abyśmy ten akt powagą Naszą królewską uznać, potwierdzić i umocnić raczyli. Osnowa aktu tego jest następująca.*

*W imię Pańskie amen. Gdy wszystkich czynności ludzkich, które potomnych pamięci godne, początek jest najtrudniejszy, a cel najważniejszą każdej czestnej rzeczy stroną, gdy nareście przenikliwość rozsądnych mężów, mając wiedzę przyszłych pokoleń na oku, przezornie ustaliła zwyczaj, zacne ludzi zwłaszcza chrześciańskich czyny, których cel nadobny, Bogu miły a Rzeczypospolitej pożyteczny, trwałemi pisma i świadectw przekazywać pomnikami, aby tym sposobem nie niweczejąc prze dawność, z biegiem czasu z ludzkiej zupełnie nie wypadały pamięci, ale po wiek wieki utrzymywały się trwale i niezmiennie, przeto my* ***Burmistrz*** *z Radą miasta* ***Przemyśla****, odnośnie do Przywilejów przez Najjaśniejszych świętej pamięci Władysława i Zygmunta Augusta Królów sławnej Korony Polskiej o kupiectwie i swobodach w Piotrkowie na sejmie walnym miastu łaskawie nadanych i udzielonych z tym dodatkiem, iż tych samych co Lwa Gród czyli Lwów używać ma wolności, podajemy do wiadomości wszech w ogóle i w szczególności teraz i na przyszłość będących:*

*Jsz Vććiwi Kramarze Mieszczanie* ***Przemyscy****, Maciei Wargoczki Raica, Marcin Torbek, Simon Krolewic, Walenty Kruczek, Paweł Kawka, Wojciech Kańczuga, Lenart Polityuski, Jan Franckowic, Jan |syn Kuśnierzow, Stanisław Potyrała, Marcin Bieniaszowic, Woiciech Piwowar, Sczesna Vććiwa wdowa, Janowa Kusnierka, Jadwiga Krokwianka, Dorota Czapniczka, Helzbieta Konwissarzowa, wdowy y Miesczki* ***Przemysk****ie, Krzysztoph Szarzyna Sąsiedzi naszy przyszedszy obecznie na ratusz do | residentiei Vrzędu nasze(g)o, dosyć vććiwie y przystoinie supplikuiąc, z tym sie iawnie głosem declarowali, isz pamiętaiąc naprzod na powinnosc swoię Chrzescianską, aby przystoiną czesc y chwałę Panu Bogu wszechmogące(m)v, przy pewny(m) zgromadzeniu swym w kosciele Farnym, (w ktorym Chrzest Swięty y inne Sa|cramenta Swięte przyimowali, albo y po dziś dzień przyimuią) oddawali, y przy tym za wszelakie dobrodzieistwa dusznе i cielesne, albo y doczesne od P(ana) Boga im podarowane, przystoine podziękowania spolnie czynili. Ktemu izeby tesz cząstkę prace swei za iałmużnę przy naswiętszei ofierze Mszy Swiętei | tak za zywe iako y vmarłe ludzie Chrzescianskie Kapłanom sługom Bozym oddawali, ieszcze kte(m)v będąc wdzięczni te(g)o dobrodzieistwa ze od Panow Radziec są w poczet y lidzbę inych mieszczan przyięci, y do wszystkich praw, wolnosci, swobod według Przywilejow od Swięty pamięci Krolow y terazniеisze(g)o | Naiasnieisze(g)o Zigmunta Trzecie(g)o Polskie(g)o y Szwecкie(g)o Krola nadanych y potwierdzonych, iako y inni rozmaitych rzemiosł mieszczanie łaskawie przypuszczeni, y pod obronę vrzędową przyięci Chcąc tedy y pilnie sie o to staraiąc, iakoby za to dobrodzieistwo tak Rzeczypospo(litej) matce swei, iako y | Vrzędowi mieskie(m)v iaką widomą y znakomitą zwierzchną wdzięcznosc y chęc według przemozenia swe(g)o na potomne czasy pokazac mogli, y innym ludzio(m) przykład dobry, a sobie y potomkom swym wieczną dobrą pamiątkę zostawic, y od P(ana) Boga wiekuistą w niebie zapłatę otrzymać, a naostatek nie zycząc so|bie te(g)o, aby iusz dłuzej mieli być bez pewne(g)o dobre(g)o między sobą porządku, dla wielu słusznych przyczyn, ale owsze(m) z inszemi wszystkiemi Cechami, ku ozdobie y obronie Rzeczypospo(litej) na szelki czas chcąc byc gotowemi a potęznemi, a ktemu maiąc za sobą zacnych ludzi intercessię, ktorzy vprzeimie nas | o to wespoł z inemi prosili, abychmy im Cech albo bractwo przykładem Kramarzow przednieisze(g)o miasta Ruskie(g)o Woiewodztwa, to iest Lwowa fu(n)dować y załozyc, y te wszytkie rzeczy, ktore ta(m) w bogatych y vbogich kramach y kramikach przedaią, tu takiesz zawsze iawnie przedawac pozwolili, y te articuły przez nie porządkie(m) | swy(m) spisane,* aut(o)r(ita)te off(ic)ii n(ost)ri Co(n)s(ulari)s in o(mn)ib(us) clausul(is) 1) *co(n)firmowali, ktorych artculow* tenor sequitur et est talis. 2)

*1 Artikuł. Kazdy Kramarz, ktory teraz iest przy fundowaniu bractwa albo Cechu, aby beł przysięgły(m) mieszczanine(m), takiesz poty(m) y inszy, ktorzy będą do te(g)o bractwa przystępowali, a to dla te(g)o zeby sie ztąd pokazało, isz ka| zdy z nich iest vććiwe(g)o rodu: takiesz y Wdowy Kramarki te maią teraz być na przodku, y potym ktore tu miały małzo(n)ki swe przysięgłe mieszczany.* (C. d. n.)

1) Powagą urzędu naszego radzieckiego we wszystkich orzeczeniach.
2) Osnowa taka jak następuje.

---

Główny Redaktor **M. Szrzeniawa Sartyni.** Z c. k. galic. Drukarni rządowej.